

Jak jest to možné tedy? Porota uznala za nejlepší prý knížku pí Benešové a pan Vrchlický v Akademii řekl, že knížku p. Teichmannovu! Není to prostě úžasné? Kdo tu nemluví pravdu? Nemluvil jí tehdy Vrchlický? Nemluví jí dnes p. Pražák?

Ale nejcharakterističtější přitom jest, že se škandál tento prozradil náhodou, stylistickým pletichařením p. Pražákovým. Člověk by věřil přitom skoro v Nemesis. Pan Pražák napsal větu, která zaslouží přejít na potomstvo: „... (porota) již již po redakci, konané případně(!) s autorkou, rozhodovala se pro tisk.“ To jest tak přesvědčivá věta jako: Již již chtěl jsem sníst chleba, případně posud neválený.

Tak nepíše žádný rovně rostlý, přímý člověk. Styl, toť člověk. A tato věta mluví, křičí, usvědčuje. Pan Pražák jest filolog, profesor, literární historik a — dovede slátat takovou absurdnost logickou i mluvnickou. Ale nebyl by jí slátal, kdyby byl nemusil tušovat a krýt ústup.

Dru Pražákoví přiskočil na pomoc dr Herben v Čase; ztotožnil se s ním. Prý pan Pražák chtěl nápravu a za to dostalo se mu tak nepěkné odměny. Kdyby byl p. Pražák vědomě vynesl škandální poměry Zeyerova fondu na veřejnou diskusi, klobouk dolů před ním. Ale p. Pražák prozradil něco bezděky, nevědomky, *proti své vůli*, něco, na čem jest spoluvinen. Ať mně odstraní dr Herben rozpory ve výrocích p. Pražákových, a půjdu a odprosím ho! Porota shledá knihu pí Benešové nejlepší, chystá se „již již“ ji vytisknout a náhle — nic. Nepublikuje svůj soud, nedoporučí ji Akademii a p. Vrchlický, referent poroty, mluví v plenu Akademie o knize p. Teichmannové!

Nejde o žádnou tahanici slovíčkářskou. Jsou věty a věty. Jsou věty jako biče, které si někdo sám na sebe splétá! A z těch je věta p. Pražáková. Usvědčuje jej z pletichaření; usvědčila jej, že kryl něco, co nebylo jasné a čisté. Odtud její pitvorná motanice.

Pan dr Herben rád by si hrál v literatuře na diktátora, který brevi manu trestá a odměňuje; ale nemá k tomu žádného vnitřního práva. Já alespoň jdu za svou myšlenkou, za svou vnitřní nutností a nedám se v tom okřikovat. Literatura jest republika volných duchů, a ne kasárna. Dr Herben nalezl si v poslední době patronu nebezpečně prostou: kdo není s ním stejného mínění a hájí své odchýlné stanovisko, jest hašteřivec a škorpivec, ne-li něco horšího. To by byla příliš laciná šablona na vyrovnávání diferencí.

Karásek jako porotce fondu Zeyerova

Byla mně zaslána Samostatnost — list, jehož se nedotýkám ani v rukavičkách od doby, kdy rádí zde volně perfidnost V. Dykova svorně s pošetilostí Lešehradovou, — a v ní zatřžený výklad J. Karáska, jednoho z porotců, o tom, jak se stalo, že nedostalo se ceny Zeyerova fondu knižce paní Benešové, ačkoliv byla uznána porotou za nejlepší ze zadaných prací. Výklad klasický svým cynismem a svou drzostí parvenua, který byzantinismem vetřel se v přízeň sestárlého básníka Vrchlického a chce nyní diktovat svou zvůli za zákon literárnímu světu. Výklad takový: p. Karásek nejprve sám navrhl, aby se vydala knížka pí Benešové — k faktu tomu jest nucen přiznatí se, ovšem s jakou nadutou kondescendencí to činí! —, ale při druhé poradě vyskytla se velmi subtilní distinkce, hodná scholastických theologů,

mezi knihami, které jsou nejlepší, a mezi knihami, které slibují nejvíce pro budoucí rozvoj autorův. „A tu padla,“ píše náš přebystrý junker, „kniha pí Benešové, poněvadž druhé knihy jevíly vedle absurdit větší celkem talent než skromně šedivá, mozkově kombinovaná, studená lyrika pí Benešové.“ Mimochodem řečeno: p. Karásek, spílající některému literárnímu dílu „mozkově kombinovaných“ a „studených“, činí na mne dojem příslovečného zloděje, volajícího „chytte ho“. Jsou ústa, z nichž urážky jsou poklonami, a taková jsou ústa Karáskova, lající někomu, že jest studený a mozkový. Ale tu subtilní distinkci, kterou vymyslel patrně životný a živelný, krví a instinkty překypující J. Karásek, měla by si dát slavná porota patentovat. Kniha p. X, řekne příště naše výtečná porota, jest sice absurdní, ale slibuje nesmírně mnoho pro příští vývoj našeho autora: snad Pankrác, snad Kateřinky, snad Kalifornii, snad Australii, snad kariéru Josefa Holého — kdož může vědět? — nevyzpytné jsou cesty živelných a krevnatých talentů. Čest a sláva jim proto a také podpory! — Tak jest tomu, platonsky mluveno, v obci, v níž literární gigrlata fantasírují o krevnatosti a živelnosti a v níž literární lepenkáři diktují zákony za mlčícího souhlasu literárních historiků a kritiků.

Máchův pomník v Praze

O svátcích velkonočních vyzval Svatobor v listech českých ke sbírce na pomník Máchův, který má býti postaven v listopadu v Praze ke stému výročí narozenin básníkových. Návrh pomníku pochází od Myslbeke a byl reprodukován v některých ilustrovaných časopisech českých. Jest to práce příjemná, ale nic více, a chápe odpor některých listů proti ní: problému tragického básnického osudu Máchova nijak typicky nevystihuje a nepřenáší do sféry plastické.

Mutherovy Dějiny malířství

Toto pohrobní dílo Mutherovo počíná právě vycházeti po sešitech překladem F. A. Šubertovým a nákladem Šimáckovým. Jest velmi sporné, je-li překlad tohoto díla právě žádoucí a potřebný. Muther byl spisovatel bystrý a místy i brilantní, ale také povrchní, a jako historik umělecký nevyhovuje přísnějším vědeckým požadavkům: Muther žene do krajnosti vnějškovou kulturně historickou metodu Tainova výkladu díla uměleckého a používá často s libovольností a nepřesností analogií ryze vnějších. Dnes opouští se právem tato metoda povrchová již všude a nahraňuje se genetickým studiem vnitřních formových a kompozičních hodnot děl uměleckých. Poslední Mutherovo dílo jest sice zralejší a propracovanější než jeho Dějiny malířství ze sbírky Göscheny; Muther nebyl v něm také zcela nepřístupný výsledkům moderního badání uměleckohistorického a právě v tomto díle naleznou se celé stránky, které parafrázuji jednou Wölfflina, po druhé Riegla, po třetí Wickhoffa, — ale přesto, soudím, mohl nám stačiti překlad katechismu ze sbírky Göscheny v Laichtrově Výboru nejlepších spisů poučných a potřeby vědeckějšího a hlubšího studia malířství měly se hraditi překladem díla jiného,